

პურტი თურქეთის ფინანსები

KURT V. TURKEY

საქმის ფაქტობრივი მხარე

8. მომჩივანი, ქ-ნი კოჩერი კურტი, არის თურქეთის მოქალაქე, დაბადებული 1927 წელს და დღესდღეობით ცხოვრობს ქ. ბისმილში, სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთში. იმ მოვლენების დროს, რომლებმაც გამოც მან კომისიას საჩივრით მიმართა, ის ცხოვრობდა ახლომდებარე სოფელ აგილიში. მისი საჩივარი კომისიასადმი წარდგენილ იქნა მისი და მისი შვილის, უზეირ კურტის სახელით, რომელიც, როგორც მომჩივანი ვარაუდობს, უგზო-უკვლოდ გაუჩინარდა გარემოებებში, რომლებიც მოპასუხე სახელმწიფოს აკისრებს პასუხისმგებლობას.

9. მომჩივანის შვილის გაუჩინარებასთან დაკავშირებული ფაქტები სადავოა.

10. კომისიაში საქმის განხილვის დროს მისი საჩივრის არსებითი ნაწილის თაობაზე მომჩივანის მიერ წარმოდგენილი ფაქტები მოყვანილია ქვემოთ, ნაწილში A. ფაქტების ეს ჩამონათვალი ასევე მოიცავს მომჩივანის მტკიცებას, რომ ის და მისი ადვოკატი ხელისუფლების ორგანოებმა დააშინეს კომისიასადმი საჩივრით მიმართვის გადაწყვეტილების გამო.

11. მთავრობის მიერ წარდგენილი ფაქტები მოყვანილია ნაწილში B.

13. კომისიამ, მომჩივანის შვილის გაუჩინარების გარემოებასთან დაკავშირებული ფაქტების დასადგენად, ჩატარა საკუთარი გამოძიება კონვენციის 28-ე მუხლის 1(a) პუნქტის შესაბამისად. კომისიამ შეისწავლა მომჩივანისა და მთავრობის მიერ მათი შესაბამისი არგუმენტების მხარდასაჭერად წარდგენილი დოკუმენტები და დანიშნა სამი წარმომადგენელი ანკარაში 8 და 9 თებერვალს ჩატარებულ სხდომაზე მოწმეთა ჩვენებების მოსასმენად. კომისიის მიერ მტკიცებულების შეფასება და დასკვნები შეჯამებულია ნაწილში E.

A. მომჩივანის მიერ წარდგენილი ფაქტები

1. მომჩივანის შვილის გაუჩინარებასთან დაკავშირებით

14. 1993 წლის 23-25 ნოემბერს, უშიშროების ძალებმა, უანდარმერიისა და სოფლის გვარდიის რამდენიმე წევრის შემადგენლობით, ჩატარეს ოპერაცია სოფელ აგილიში. 1993 წლის 23 ნოემბერს, დაზვერვისაგან სოფელში სამი ტერორისტის ყოფნის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემდეგ უშიშროების ძალებმა დაიკავეს პოზიციები სოფლის ირგვლივ. ამას მოჰყენა ორი შეტაკება. სოფელში გატარებული ორი დღის განმავლობაში მათ ყველა სახლი გაჩხრიკეს. ოპერაციის განმავლობაში ათიდან თორმეტამდე სახლი დაიწვა, მათ შორის მომჩივანისა და ალი და მევლუდ კურტების, მომჩივანის შვილის მამიდის, სახლები.

15. მომჩივანის თქმით, 1994 წლის 24 ნოემბერს, დაახლოებით შუადღის 12 საათზე ჯარისკაცებმა სკოლის ეზოში შეკრიბეს სოფლის მაცხოვრებლები, ისინი ეძებდნენ მომჩივანის შვილს, უზეირ კურტს, რომელიც შეკრებილთა შორის არ იმყოფებოდა. ის იმაღლებოდა თავისი დეიდის, მევლუდის სახლში. როდესაც ჯარისკაცებმა ჰკითხეს აინურ კურტს, უზეირ კურტის შვილს, თუ სად იმყოფებოდა მამამისი, აინურმა უპასუხა, რომ ის თავისი დეიდის სახლში იმყოფებოდა. ჯარისკაცები მივიღნენ მევლუდის სახლში დავუტ კურტის, მომჩივანის ვაჟიშვილის თანხლებით და უზეირი სახლიდან გამოიყვანეს. უზეირმა დამე გაატარა ჰასან კილიჩის სახლში ჯარისკაცებთან ერთად. 1993 წლის 25 ნოემბრის დღით, მომჩივანს ბავშვმა შეატყობინა, რომ უზეირი ითხოვდა მისთვის სიგარეტის მიტანას. მომჩივანმა წამოიღო სიგარეტი და ნახა უზეირი ჰასან კილიჩის სახლის წინ, დაახლოებით ათი ჯარისკაცისა და ოთხი თუ ექვსი სოფლის გუშაგის გარემოცვაში. მას სახე გასიებული და ჭრილობებით სავსე ჰქონდა, თითქოს ნაცემი ყოფილიყო. უზეირმა მომჩივანს უთხრა,

რომ სციოდა. მომჩივანმა მისი ქურთუკი და წინდები. ჯარისკაცებმა მას დარჩენის ნება არ დართეს, რის შემდეგაც მომჩივანი უკან დაბრუნდა. ეს იყო უკანასკნელი შემთხვევა, როდესაც მან უზეირი ნახა. მომჩივანი ამტკიცებს, რომ მისი შვილი ამის შემდეგ არსად უნახავთ.

17. 1993 წლის 24 დეკემბერს მომჩივანმა მიმართა დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციას დახმარებისათვის და გააკეთა განცხადება მისი შვილის გაუჩინარებასთან დაკავშირებულ გარემოებებზე.

2. დაშინებასთან და საჩივრით მიმართვის უფლებით სარგებლობისთვის ხელის შეშლასთან დაკავშირებით

(ა) მომჩივანის მიმართ

19. მომჩივანი ამტკიცებს, რომ 1994 წლის 11 მაისს საჩივრით კომისიისადმი მიმართვის შემდეგ, სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების მიერ მის მიმართ ხორციელდებოდა კამპანია, რომლის მიზანი იყო მომჩივანის იძულება უარი ეთქვა საჩივარზე.

20. 1994 წლის 19 ნოემბერს მომჩივანი გამოიძახეს ჩვენების მისაცემად ბისმილის პროკურორთან, დიარბაკირის მთავარი პროკურორის ინსტრუქციით. ამ ჩვენების დროს ის დაიკითხა 1993 წლის 24 დეკემბერს დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციისათვის მიცემული განცხადებისა (ცემოთ, პუნქტი 17) და კომისიისადმი წარდგენილი საჩივრის თაობაზე. პროკურორისადმი მიცემულ ჩვენებაში მომჩივანმა უარყო უშიშროების ძალების მიერ სოფლის მაცხოვრებელთა წამება, რასაც შეიცავდა დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციისადმი გაკეთებული განცხადება, ასევე უარყო ამ უკანასკნელში გაკეთებული მითითება მისი შვილის წამების შესახებ. მან ადამიანის უფლებათა ასოციაციას უბრალოდ განცხადა, რომ მისი შვილის სახე გამოიყურებოდა იმგვარად, თითქოსდა ის შეშუპებული იყო.

24. 1995 წლის 10 აგვისტოს მომჩივანმა კიდევ ერთი განცხადება გააკეთა ბისმილის ნოტარიუსის წინაშე, რომლის მიზანი იყო კომისიისადმი საჩივარზე უარის თქმა. მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივანს არ აიძულეს ნოტარიუსისთვის რაიმეს თქმა და მან განცხადა ის, რაც სურდა ჩაწერილიყო, ის ამტკიცებს, რომ განცხადებები არ გამოხატავდა მის ნებას და რომ მას არ ჰქონდა მათი შინაარსის გადამოწმების საშუალება.

B. მთავრობის მიერ წარმოდგენილი ფაქტები

1. მომჩივანის შვილის გაუჩინარების თაობაზე

27. იმისდა მიუხედავად, რომ ოპერაცია უდავოდ სოფელში ჩატარდა და მოხდა რამდენიმე შეტაკება უშიშროების ძალებსა და ტერორისტებს შორის, უზეირ კურტი უშიშროების ძალებს არ დაუკავებიათ. ის წარსულში არასოდეს ყოფილა დაკავებული, არც რაიმე პრობლემები ჰქონია ხელისუფლების ორგანოებთან და არც მისი დაკავების რაიმე მიზეზი არსებობდა.

28. მთავრობის მტკიცებით, არსებობს საფუძველი ვარაუდისა, რომ უზეირ კურტი შეუერთდა ქურთისტანის მუშათა პარტიას (PKK) ან მოტაცებულ იქნა ამ უკანასკნელის მიერ. სოფლის მაცხოვრებლებმაც განაცხადეს, რომ ის სავარაუდო PKK-მ მოიტაცა.

29. მეპმეტ კარაბულუტმა ანკრაში ჩატარებულ სხდომაზე კომისიის დელეგატების წინაშე მისცა ჩვენება იმის თაობაზე, რომ პირველი შეტაკების მომდევნო ღამეს უზეირს მევლუდის სახლში (ცემოთ, პუნქტი 15) ეძინა, მაგრამ დილით, როდესაც მან გაიღვია, უზეირი იქ აღარ იყო. მთავრობა საზგასმით აღნიშნავს, რომ მეპმეტ კარაბულუტმა მისცა ჩვენება, რომ მას არ დაუნახავს ჯარისკაცები მევლუდის სახლში და არც მათი ხმები გაუგია, რაც ადასტურებს იმ ფაქტს, რომ უზეირი საკუთარი ნებით წავიდა.

30. ერთადერთი პირი, რომელიც ამტკიცებს, რომ ნახა უზეირი აღნიშნული მოვლენების შემდეგ, არის მომჩივანი, რომლის ჩვენებები შეუსაბამო, ურთიერთგამომრიცხველი და დაუსაბუთებელია.
31. მთავრობა განსაკუთრებით ხაზს უსვამს იმას, რომ ჰასან კილიჩმა უანდარმებისთვის 1994 წლის 7 დეკემბერს მიცემულ ჩვენებაში დაადასტურა ის ფაქტი, რომ მომჩივანი მივიდა მის სახლში, დაელაპარაკა თავის შვილს, რომელმაც წინა ლამე იქ გაატარა და შემდეგ წავიდა მასთან ერთად. ჯარისკაცები უზეირთან ერთად არ წასულანა.
32. მომჩივანის მიერ მოვლენების აღწერაში არსებული შეუსაბამობისა და ურთიერთგამომრიცხვი ფაქტების დამატებით დადასტურების მიზნით, მთავრობა მიუთითებს იმ ბრალდებებზე, რომლებიც მომჩივანმა თავდაპირველად მოიყვანა კომისიისადმი წარდგენილ საჩივარში და რომელთა მიხედვითაც ჯარისკაცებმა ამოწყვიტეს საქონელი, გაძარცვეს და სცემეს სოფლის მაცხოვრებლები. დელეგატებისადმი ჩვენების მიცემისას მომჩივანმა აღიარა, რომ ეს ბრალდებები არასწორი იყო.

2. დაშინებასთან და საჩივრით მიმართვის უფლებით სარგებლობისთვის ხელის შეშლასთან დაკავშირებით

33. მთავრობა ამტკიცებს, რომ მომჩივანს არ განუცდა ზეწოლა, რომლის მიზანი იქნებოდა არ მიეცა ჩვენებები დელეგატებისადმი.
34. მთავრობა აცხადებს, რომ მომჩივანმა გარკვევით აღნიშნა, რომ მას არ სურდა სახელმწიფოს წინააღმდეგ ჩივილი. მას მხოლოდ შვილის მოძებნა სურდა და სწორედ ამ მიზნით მიმართა დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციას.
35. მთავრობის მტკიცებით, მომჩივანს მანიპულირებას უწევდნენ დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციის წარმომადგენლები, რომელთაც დაამახინჯეს მომჩივანის მიერ მიცემული ინფორმაცია მისი შვილის გაუჩინარების თაობაზე და წამოაყენეს დაუსაბუთებელი ბრალდებები, რომ ჯარისკაცებმა, *inter alia*, დახოცეს და გაანადგურეს სოფლის მაცხოვრებლთა საქონელი იქ ჩატარებული ოპერაციის განმავლობაში, გაძარცვეს ისინი და აწამეს სკოლის ეზოში თავმოყრილი პირები (იხ. ზემოთ, პუნქტი 32).

D. სამართალწარმოება ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებში

39. 1993 წლის 30 ნოემბერს მომჩივანმა საჩივრით მიმართა ბისმილის პროკურორს, რივან ილდირიმს. საჩივარში აღნიშნული იყო, რომ მომჩივანის შვილი მის სოფელში უანდარმებსა და PKK-ს შორის მომხდარი შეტაკების შემდეგ დააკავეს და რომ ის შვილის ბედზე წუხდა. მომჩივანი ითხოვდა შვილის ადგილსამყოფელისა და მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის მიღებას. იმავე დღეს პროკურორმა საჩივარი ოლქის უანდარმერიის ხელმძღვანელობას გადასცა და წერილობით მოსთხოვა მათ შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება.
40. 1993 წლის 4 დეკემბრით დათარიღებული წერილით კაპიტანმა ქურალმა, ოლქის უანდარმერიის მეთაურმა, ბისმილის საოლქო უანდარმერიის ხელმძღვანელობის სახელით აცნობა ბისმილის პროკურატურას იმის თაობაზე, რომ უზეირ კურტი არ დაუკავებიათ და გარაუდობდნენ, რომ ის გატაცებულ იქნა ტერორისტების მიერ.
42. 1993 წლის 14 დეკემბერს მომჩივანმა საჩივრით მიმართა დიარბაკირის ეროვნული უშიშროების სასამართლოს მთავარ პროკურორს. მასში ნათქვამი იყო, რომ მისი შვილი, უზეირი უანდარმებმა დააკავეს ოცი დღის წინ და ვინაიდან ამის შემდეგ არ მიუღია მასზე ცნობები, ის შვილის ბედზე წუხდა. მომჩივანმა ითხოვა მიწოდებოდა ინფორმაცია მისი ვაჟის ადგილსამყოფელის შესახებ. იმავე დღეს მთავარმა პროკურორმა საჩივრის ქვემოთ მიაწერა, რომ სახელი - უზეირ კურტი, არ მოიპოვებოდა დაკავებულთა სიებში.

43. 1993 წლის 15 დეკემბერს მომჩივანმა ბისმილის პროკურორს მეორე საჩივრით მიმართა, რომელიც მისი 14 დეკემბრის საჩივრის იღენტური იყო. პროკურორმა მასზე მიაწერა თხოვნა

უანდარმერიის რაიონული ხელმძღვანელობისათვის მიეწოდებინათ მომჩივანისათვის მოთხოვნილი ინფორმაცია.

44. 1994 წლის 21 მარტს ბისმილის პროკურორმა საქმის აღმდეგაზე უარი განაცხადა. გადაწყვეტილებაში მომჩივანი მოხსენიებულია განმცხადებლად და უზეირ კურტი - დაზარალებულად. დანაშაული კვალიფიცირებულია აკრძალული ორგანიზაციის წევრობად და პირის გატაცებად, ხოლო ეჭვი მის ჩადენაში მიტანილ იქნა PKK-ზე. გადაწყვეტილების ტექსტის თანახმად, PKK-სა და უშიშროების ძალებს შორის მომხდარი შეტაკების შემდეგ PKK-ს წევრებმა დატოვეს სოფელი და გაიტაცეს აღნიშნული დაზარალებული. ვინაიდან ეს დანაშაული უქვემდებარება ეროვნული უშიშროების სასამართლოთა იურისდიქციას, საქმე არ იქნა მიღებული და გადაეგზავნა დიარბაკირის ეროვნული უშიშროების სასამართლოს სხვა მასალებთან ერთად.

E. კომისიის მიერ მტკიცებულებათა შეფასება და დადგენილი ფაქტები

45. კომისიამ განიხილა მომჩივანისა და მთავრობის მიერ მათი შესაბამისი არგუმენტების მხარდასაჭერად მიწოდებული დოკუმენტური მტკიცებულებები (ც. ზემოთ, პუნქტები 37 და 38). ამის გარდა, ანკარაში 1996 წლის 8 და 9 დეკემბერს ჩატარებულ სხდომაზე კომისიის დელეგატებმა მოისმინეს მოწმეთა ზეპირი ჩვენებები.

3. კომისიის მიერ დადგენილი ფაქტები

47. კომისიამ დაადგინა, რომ სამხედრო ოპერაციის მსვლელობასთან დაკავშირებული წერილობით და ზეპირი მტკიცებულებები ძირითადად თანმიმდევრული იყო. დადგენილ იქნა, რომ 24 ნოემბრის დილით სოფლის მაცხოვრებლებს თავი მოუყარეს სკოლის ეზოში და შემდეგ ჩატარდა მათი სახლების ჩხრეკა. უშიშროების ძალებსა და წინა საღამოს სოფელში შემოსულ ტერორისტებს შორის შეტაკებების შედეგად დაიწვა რამდენიმე სახლი, მათ შორის მომჩივანისა და მისი შვილის სახლები. 25 ნოემბერს სოფლის მაცხოვრებლები კვლავ შეკრიბეს სკოლის ეზოში. ოპერაციის დროს მომხდარ შეტაკებებში დაიღუპა სამი ტერორისტი და უშიშროების ძალების ერთი თანამშრომელი. სოფლის თორმეტი მაცხოვრებელი დააკავეს 24 ნოემბერს და გაათავისუფლეს 26 ნოემბერს. უშიშროების ძალებმა სოფელი 25 ნოემბერს დატოვეს.

48. კომისიამ დაადგინა, რომ უზერ კურტი იმყოფებოდა სოფელ აგილიში 1993 წლის 23 ნოემბრის საღამოს და რომ მან ბიძისა და მამიდის, ალი და მევლუდ კურტის სახლში გაატარა დამე PKK-სა და უშიშროების ძალებს შორის მომხდარი შეტაკების გამო.

49. ასევე დადგინდა, რომ 1993 წლის 24 ნოემბრის დილით, როდესაც უშიშროების ძალებმა თავი მოუყარეს სოფლის მაცხოვრებლებს სკოლის ეზოში, უზერ კურტი მათ შორის ამ იმყოფებოდა.

50. ჰასან კილიჩი ამტკიცებს, რომ უზერ კურტმა დატოვა მისი სახლი დედამისთან ერთად 1993 წლის 25 ნოემბრის დილით იქ დამის გატარების შემდეგ, ხოლო მომჩივანი აღნიშნავს, რომ მისი შვილი ჯარისკაცებთან ერთად იყო სოფლის მაცხოვრებლების სკოლის ეზოში დღისით თავშეყრის დროს. მომჩივანმა ის უკანასკნელად ნახა, როდესაც სიგარეტი და ტანსაცმელი ჰასან კილიჩის სახლში, სადაც უზერი უშიშროების ძალების პატიმრობაში იმყოფებოდა. მომჩივანის ჩვენება, ძირითადად, შეესაბამებოდა მის თავდაპირველ განცხადებას, რომელიც მიღებულ იქნა დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციის მიერ 1993 წლის 24 დეკემბერს, ასევე მის შემდგომ განცხადებებსა და მტკიცებულებებს... კომისია სინანულით აღნიშნავს, რომ ჰასან კილიჩი არ გამოცხადდა სხდომაზე ჩვენების მისაცემად. იმ ნაწილებში, სადაც მისი წერილობითი ჩვენება ეწინააღმდეგება მომჩივანისას, რომელმაც ზეპირი ჩვენება მისცა დელეგატების წინაშე, კომისიამ უპირატესობა მომჩივანს მიანიჭა, რომელიც, დელეგატების თვალსაზრისით, სანდო და დამაჯერებელი იყო.

51. კომისიამ არ ჩათვალა, რომ მთავრობის მიერ მომჩივანის ჩვენების კრიტიკა საკმარისი იყო მის სანდოობაში ეჭვის შესატანად.

53. კომისიამ დაადგინა, რომ მომჩივანი ნამდვილად დარწმუნებული იყო, რომ მისი შვილი უშიშროების ძალებმა დააკავეს, რის შემდეგაც ის ”გაუჩინარდა”, და რომ არ არსებობდა იმის ვარაუდის საფუძველი, რომ მომჩივანის ჩვენება განპირობებული იყო მისი სურვილით, არ დაედო ბრალი PKK-თვის ან არ ეღიარებინა მათი მონაწილეობა. მისდამი წარდგენილი მტკიცებულების შეფასების შედეგად, კომისიამ ირწმუნა მომჩივანის ჩვენება, რომ მან შვილი 1993 წლის 25 ნოემბრის დილას ჰასან კილიჩის სახლის გარეთ ჯარისკაცთა და სოფლის გვარდიის წევრთა ალყაში ნახა. კომისიამ დაადგინა, რომ ეს იყო უკანასკნელი შემთხვევა, როდესაც ის მისი ოჯახის რომელიმე წევრმა ან სოფლის რომელიმე მაცხოვრებელმა ნახა.

II. შიდასახელმწიფო კანონმდებლობა და პრაქტიკა

A. საკონსტიტუციო დებულებები ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის შესახებ

56. თურქეთის კონსტიტუციის 125-ე მუხლი ითვალისწინებს:

”ადმინისტრაციული ხელისუფლების ყველა ქმედება ან გადაწყვეტილება ექვემდებარება სასამართლო გადასინჯვას ... ადმინისტრაციული ხელისუფლება ვალდებულია აანაზღაუროს მისი ქმედებებითა და მიღებული ზომებით გამოწვეული ზიანი.”

57. ეს დებულება არ ექვემდებარება რაიმე შეზღუდვებს საგანგებო მდგომარეობის ან ომის შემთხვევაშიც კი.

B. სისხლის სამართალი და პროცესი

58. თურქეთის სისხლის სამართლის კოდექსი დანაშაულად აცხადებს შემდეგ ქმედებებს:

- პირის თავისუფლების უკანონოდ აღკვეთა (ზოგადად 179-ე მუხლი, 181-ე მუხლის მოხელეებთან დაკავშირებით),
- დამუქრება (მუხლი 191),
- პირის წამება ან მისდამი არასათანადო მოპყრობა (მუხლები 243 და 245).

ყველა ამ დანაშაულის მიმართ საჩივარი შეიძლება წარედგინოს, სისხლის სამართლის კოდექსის 151-ე და 153-ე მუხლების თანახმად, პროკურორს ან ადგილობრივი ადმინისტრაციული ხელისუფლების ორგანოებს. პროკურორსა და პოლიციას გააჩნიათ მათვის შეტყობინებულ დანაშაულთა გამოძიების ვალდებულება; პროკურორი წყვეტს საქმის აღმვრის საკითხს, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 148-ე მუხლის თანახმად. მომჩივანს შეუძლია გაასაჩივროს პროკურორის გადაწყვეტილება საქმის აღმვრაზე უარის თაობაზე.

საქმის განხილვა კომისიაში

73. 1995 წლის 22 მაისს კომისიამ საჩივარი მისაღებად მიიჩნია. 1996 წლის 5 დეკემბრის ანგარიშში კომისიამ გამოთქვა მოსაზრება, რომ ადგილი ჰქონდა მე-5 მუხლის დარღვევას მომჩივანის შვილის გაუჩინარებასთან დაკავშირებით (ერთსულოვნად); რომ ადგილი ჰქონდა მე-3 მუხლის დარღვევას მომჩივანის მიმართ (ცხრამეტი ხმით წინააღმდეგ); რომ არ იყო აუცილებელი მომჩივანის შვილის მიმართ კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლების თანახმად გაკეთებული საჩივრების ცალ-ცალკე განხილვა (ერთსულოვნად); რომ ადგილი ჰქონდა მე-13 მუხლის დარღვევას მომჩივანის მიმართ (ერთსულოვნად); რომ ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-14 და მე-18 მუხლების დარღვევას

(ერთსულოვნად); და რომ თურქეთმა არ შეასრულა თავისი ვალდებულებები კონვენციის 25-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად (ერთსულოვნად).

სამართლებრივი მხარე

II. მთავრობის მეორე წინასწარი პროცესტი

79. მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობამ ეს საკითხი არ აღნიშნა თავის წერილობით შესაგებელში, მან, საქმის განხილვის დროს, ისევე როგორც კომისიაში საქმის მიღების სტადიაზე, გამოთქვა მოსაზრება, რომ მომჩივანს არ ამოუწურავს ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებული ხელმისაწვდომი და ეფექტური საშუალებები. ამ საფუძვლით, მისი საქმის მიღებაზე უარი უნდა ითქვას კონვენციის 26-ე მუხლის მოთხოვნების გათვალისწინებით.

80. მთავრობის თქმით, მომჩივანს არ გაუსაჩივრებია ხელისუფლების ორგანოების ის გადაწყვეტილებები, რომლებითაც, პირველ რიგში, დადგინდა, რომ მისი შვილი არ დაუკავებიათ სოფელში და მეორე, რომ ის ამჟამადაც არ იყო დაკავებული. მომჩივანმა თავად აღიარა, რომ საქმის არც ერთ სტადიაზე მასზე არ მოუხდენიათ ზეწოლა ეროვნულ სასამართლოთა იურისდიქციის გამოყენებაზე უარის სათქმელად. თურქეთის სამართლი ითვალისწინებდა არაერთ სამართლებრივ საშუალებას, თუ ის დარწმუნებული იყო, რომ მისი შვილის გაუჩინარებაზე სახელმწიფო იყო პასუხისმგებელი.

81. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მთავრობამ წინასწარი პროცესტი წარადგინა არა შესაგებელში, არამედ მხოლოდ სხდომაზე და, მაშისადამე, სასამართლოს წესების (A) 48-ე წესის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული ვადის დარღვევით; ეს დებულება ითვალისწინებს:

”მხარემ, რომელსაც სურს გამოთქვას წინასწარი პროცესტი, უნდა წარადგინოს განცხადება, რომელშიც მოყვანილია პროცესტი და მისი მიზეზები არაუგვიანეს იმ დროისა, როდესაც მხარე თავმჯდომარეს შეატყობინებს თავის განზრახვას არ წარადგინოს წერილობითი შესაგებელი ან, ალტერნატივის სახით, არაუგვიანეს 37-ე წესის პირველი პუნქტით პირველი წერილობითი შესაგებელის წარდგენისათვის დადგენილი საბოლოო ვადისა.”

82. შესაბამისად, წარდგენილი პროცესტი უარყოფილ უნდა იქნეს (იხ. 1998 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილება საქმეში - ოლსონი შვედეთის წინააღმდეგ (№1), სერია A № 130, გვ. 28, პუნქტი 56).

83. გარდა ამისა, ამასთან დაკავშირებით სასამართლო აღნიშნავს, რომ ქ-მა კურტმა გააკეთა ყველაფერი, რისი გაკეთებაც შეიძლებოდა ქვეყნის შიგნით საჩივრის დაკმაყოფილებისათვის. მან ორჯერ მიმართა ბისმილის პროკურორს: პირველად 1993 წლის 30 ნოემბერს და მეორედ 1993 წლის 15 დეკემბერს (ცხ. ზემოთ, პუნქტი 39-43). ხელისუფლების ორგანოებს საქმის არც ერთ სტადიაზე აუღიათ მისგან ჩერება, მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივანი დაუზინებით ამტკიცებდა მისი შვილის დაკავების ფაქტს სოფელში ჯარისკაცებსა და PKK-ს შორის მომხდარი შეტაკებების შემდეგ... ხელისუფლების ორგანოების მიერ მისი საჩივრის თაობაზე რაიმე ეფექტური გამოძიების ჩაუტარებლობის გამო, მომჩივნის მხრიდან აზრი არ ჰქონდა მთავრობის მიერ მათ არგუმენტებში აღწერილი სამართლებრივი საშუალებებიდან რომელიმესთვის მიმართვას. სასამართლოს თვალსაზრისით, ეს მიზეზები თავისთავად საკმარისი იქნებოდა იმისათვის, რომ პრეცედენტული სამართლის გათვალისწინებით (იხ., სხვა წყაროებს შორის, 1996 წლის 16 სექტემბერის გადაწყვეტილება საქმეში - აკდივარი და სხვები თურქეთის წინააღმდეგ, გადაწყვეტილებებისა და დადგენილებების ანგარიში 1996-IV, გვ. 1210-11, პუნქტები 65-69) სასამართლოს დაედგინა, რომ არსებობდა განსაკუთრებული გარემოებები, რომლებიც მომჩივანს ათავისუფლებდნენ შიდასახელმწიფო საშუალებების ამოწურვის ვალდებულებისაგან და აბათილებდნენ მთავრობის პროცესტს ამ მხრივ.

III. კონვენციის მე-2, მე-3 და მე-5 მუხლების სავარაუდო დარღვევა მომჩივანის შვილის მიმართ

A. ფაქტების დადგენა

2. სასამართლოს შეფასება

94. სასამართლო დასაწყისშივე აღნიშნავს, რომ კომისიის 31-ე მუხლის თანახმად წარდგენილი მოხსენებიდან აშკარად ჩანს, რომ კომისიამ დაწვრილებით შეისწავლა შეუსაბამობები როგორც მომჩივანის ჩვენებებში, ისე მთავრობის საბასუხო განცხადებებში.

95. როგორც ფაქტების დამდგენი დამოუკიდებელი ორგანო, რომელსაც უნდა განეხილა ძირითადად მომჩივანის, როგორც თვითმხილველის ჩვენებებზე დაფუძნებული ბრალდება, კომისიამ განსაკუთრებული ყურადღება მაქცია მომჩივანის სანდოობას და იმას, თუ რამდენად სწორად ახსოვდა მას 1993 წლის 25 ნოემბრის მოვლენები. მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ის ფაქტი, რომ ანკარაში ჩატარებულ სხდომაზე მომჩივანი საფუძვლიანად დაიკითხა დელეგატებისა და მთავრობის წარმომადგენელი იურისტების მიერ. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა გარკვეული შეუსაბამობა დიარბაკირის ადამიანის უფლებათა ასოციაციისადმი გაკეთებულ განცხადებასა (მხ. ზემოთ, პუნქტი 50) და დელეგატებისათვის მიცემულ ზეპირ ჩვენებას შორის, მომჩივანი ხელისუფლების ორგანოებთან ყოველი კონტაქტის დროს ურყევად ამტკიცებდა, რომ მან დაინახა თავისი შვილი ჯარისკაცებისა და სოფლის გვარდიელთა გარემოცვაში.

96. სასამართლოს აზრით, კომისიამ სათანადოდ შეაფასა მის წინაშე წარდგენილი ყველა მტკიცებულება და აწონ-დაწონა ელემენტები, რომლებიც, ერთი მხრივ, მხარს უჭირდნენ მომჩივანის ჩვენებას და, მეორე მხრივ, ეჭვის ქვეშ აყენებდნენ მის სანდოობას ან დამაჯერებლობას. მიუხედავად იმისა, რომ ჰასან კილიჩი არ გამოცხადდა კომისიის დელეგატებთან ჩვენების მისაცემად, მისი წერილობითი ჩვენება, რომელსაც ძირითადად ეყრდნობოდა მთავრობა ამ საქმეში, კომისიამ განსაკუთრებული სიფრთხილით შეისწავლა მომჩივანის ჩვენებასთან ერთად (მხ. ზემოთ, პუნქტი 50). მნიშვნელოვანია, რომ ბ-ზ კილიჩის ჩვენება არსებითად არასწორად იქნა მიჩნეული და მისი გამოუცხადებლობა, მომჩივანისგან განსხვავებით, ნიშნავდა იმას, რომ არც მისი სანდოობა, როგორც მოწმისა, და არც მისგან უანდარმების მიერ აღებული ჩვენების მტკიცებულებითი ფასეულობა არ შეიძლება შემოწმებულიყო შეჯიბრებითობის საფუძველზე.

97. ამის გარდა, მთავრობის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ მომჩივანის შვილი გაიტაცა **PKK-მ** ან დატოვა სოფელი ტერორისტების ჯგუფში შესვლის მიზნით, ყურადღებით იქნა შესწავლილი კომისიის მიერ. ეს მოსაზრება ძირითადად ეფუძნებოდა სოფლის მაცხოვრებლებისგან სწორედ იმ უანდარმების მიერ აღებულ ჩვენებას, რომელთა წინააღმდეგაც ჩიოდა მომჩივანი (მხ. ზემოთ, პუნქტი 38) და ეს ჩვენებები კომისიამ, სავსებით მართებულად, მინიმალური მტკიცებულებითი საფასურის მქონედ მიიჩნია.

98. სასამართლო მხარებს შეახსენებს, რომ, მისი პრეცედენტული სამართლის თანახმად, ფაქტების დადგენა და დამოწმება წარმოადგენს, უპირველეს ყოვლისა, კომისიის საქმეს (კონვენციის 28-ე მუხლის პირველი პუნქტი და 31-ე მუხლი). იმისდა მიუხედავად, რომ კომისიის მიერ დადგენილი ფაქტები არ არის სავალდებულო სასამართლოსთვის და მას შეუძლია თავად შეაფასოს საქმის მის ხელთ არსებული მასალები, ის თავის უფლებამოსილებას ამ სფეროში მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში იყენებს (მხ. მაგალითად, 1995 წლის 27 სექტემბრის გადაწყვეტილება საქმეში მაკ-კანი და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდევ, სერია A № 324, გვ. 50, პუნქტი 169).

99. სასამართლოს აზრით, არსებობს საკმარისი ფაქტობრივი და მტკიცებულებითი საფუძველი, კომისიას ეჭვგარეშე დაესკვნა, რომ მომჩივანმა ნამდვილად ნახა თავისი შვილი კილიჩის სახლთან 1993 წლის 25 ნოემბრის დილით, რომ ის გარშემორტყმული იყო ჯარისკაცებისა და სოფლის გვარდიელებით და რომ მას შემდეგ ის არავის უნახავს.

B. მუხლი 2

100. მომჩივანის მტკიცებით, არსებობდა არაერთი ფაქტორი, რომლებიც მიუთითებდა იმაზე, რომ მისი შეიღლი კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევის მსხვერპლი გახდა; ეს მუხლი ითვალისწინებს:

"1. ყოველი პირის სიცოცხლის უფლება დაცული უნდა იყოს კანონით. არავის შეიძლება განზრას წაერთვას სიცოცხლე, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა სრულდება სასამართლოს განაჩენი, რომლითაც პირს მსჯავრი დადეს დანაშაულისათვის, რომლისთვისაც კანონით ასეთი სასჯელია გათვალისწინებული.

2. სიცოცხლის წარმევა არ ჩაითვლება ამ მუხლის დარღვევით განხორციელებულად, როდესაც ის წარმოადგენს ძალის გამოყენების შედეგს, რომელიც აბსოლუტურად აუცილებელია:

- (ა) ნებისმიერი პირის დასაცავად უკანონო ძალადობისაგან;
- (ბ) კანონიერი დაკავების განსახორციელებლად ან კანონიერად დაკავებული პირის გაქცევის თავიდან ასაცილებლად;
- (გ) ამბოხების ან აჯანყების ჩასახშობად კანონიერად მიღებული ზომების დროს."

106. სასამართლო თავიდანვე ამახვილებს ყურადღებას იმაზე, რომ მან კომისიის მიერ დადგენილად აღიარა ფაქტი 1993 წლის 25 ნოემბერს მომჩივანის შეიღლის ჯარისკაცთა და სოფლის გგარდის წევრთა მიერ დაკავების თაობაზე. მას შემდეგ, მისი ადგილსამყოფელის ან ბედის შესახებ რაიმე ინფორმაციის მიღების გარეშე, თითქმის ოთხნახევარი წელიწადი გავიდა. ამ გარემოებებში, მომჩივანი საფუძვლიანად შიშობს, რომ მისი შვილი შეიძლება გარდაცვლილიყო მისი დამკავებლების ხელში პატიმრობის დროს, რომელსაც მთავრობა არ აღიარებს. მისი მტკიცებით, არსებობს დამაჯერებელი მიზეზები იმ დასკვნის გამოსატანად, რომ ის მართლაც მოკლეს.

107. ამასთანავე, კომისიის მსგავსად, სასამართლომაც განსაკუთრებული სიფრთხილით უნდა შეისწავლოს, არსებობს თუ არა კონკრეტული მტკიცებულებები, რომელთა საფუძველზე შეიძლება ეჭვაგარეშე დავასკვნათ, რომ მომჩივანის შვილი ხელისუფლების ორგანოებმა მოკლეს მისი სოფელში დაკავების დროს ან შემდგომ. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ იმ საქმეებში, რომლებშიც მან დაადგინა, რომ მე-2 მუხლის თანახმად მონაწილე სახელმწიფოს გააჩნდა პოზიტიური ვალდებულება ჩაეტარებინა ამ სახელმწიფოს წარმომადგენლების მიერ ჩადენილი, სავარაუდოდ, უკანონო მკვლელობის ეფექტური გამოძიება, არსებობდა ცეცხლსასროლი იარაღით ფატალური ჭრილობის მიენების კონკრეტული მტკიცებულება, რასაც შეეძლო ამ ვალდებულების დაკისრება (იხ., ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილება საქმეში - მაკ-კანი და სხვები; ასევე 1998 წლის 19 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეში - კაია თურქეთის წინააღმდეგ. ანგარიში 1998-I).

108. ამ მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ მომჩივანის მტკიცებულება მთლიანად ეფუძნება მისი შვილის თავდაპირველი დაკავებიდან გამომდინარე ვარაუდებს, რასაც მხარს უჭერს მოპასუხე სახელმწიფოში, მისი მტკიცებით, ფართოდ გავრცელებული გაუჩინარების, დაკავებულთა მიმართ არასათანადო მოპყრობისა და სასამართლო განხილვის გარეშე მკვლელობების პრაქტიკის ზოგადი ანალიზი. სასამართლო, თავის მხრივ, მიიჩნევს, რომ ეს არგუმენტები თავისთავად ვერ აანაზღაურებს უფრო დამაჯერებელი ტეკიცებულებების არარსებობას, რომლებიც დაამტკიცებდა, რომ მომჩივანის შვილი მართლაც გარდაიცვალა პატიმრობაში. რაც შეეხება მომჩივანის არგუმენტს იმის თაობაზე, რომ ფართოდაა გავრცელებული, *inter alia*, მე-2 მუხლის დარღვევები, სასამართლო თვლის, რომ მომჩივანის მტკიცებულებები არ არის საკმარისი ამ ვარაუდის დასადასტურებლად.

109. ზემოაღნიშნული მოსაზრებებიდან გამომდინარე სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივანის მტკიცება, რომ მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ მე-3 მუხლის დარღვევის მსხვერპლი, რომელიც ითვალისწინებს:

C. მე-3 მუხლი მომჩივანის შვილის მიმართ

110. მომჩივანი, მე-2 მუხლისადმი მისი მიღვომის მსგავსად, ამტკიცებს, რომ მისი შვილი არის მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ მე-3 მუხლის დარღვევის მსხვერპლი, რომელიც ითვალისწინებს:

”არავინ უნდა დაუქვემდებაროს წამებას ან არაადამიანურ ან დამამცირებელ მოპყრობას ან სასჯელს.”

116. სასამართლო ეთანხმება კომისიის დასკვნას და მიუთითებს იმ მიზეზებზე, რომელთა გამოც მან უარყო მე-2 მუხლის დარღვევის თაობაზე მომჩივანის არგუმენტები (იხ. ზემოთ, პუნქტები 107-09). კერძოდ, მომჩივანს არ წარუდგენია რაიმე კონკრეტული მტკიცებულება იმისა, რომ მისი შვილი უდავოდ იყო არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლი მე-3 მუხლის დარღვევით; მას ასევე არ დაურთავს რაიმე მტკიცებულება თავისი ვარაუდის გასამართლებლად, რომ მოპასუხე სახელმწიფოში არსებობს ოფიციალურად მიღებული გაუჩინარებისა და დაკავებულთა მიმართ არასათანადო მოპყრობის პრაქტიკა.

117. სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივანის საჩივარი მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ მისი შვილის მიმართ ჩადენილი მე-3 მუხლის საგარაუდო დარღვევების თაობაზე, მე-2 მუხლის ანალოგიურად, განხილულ უნდა იქნეს მე-5 მუხლის თვალთახედვით.

D. მე-5 მუხლი

118. მომჩივანი მიიჩნევს, რომ მისი შვილის გაუჩინარებას შედეგად მოჰყვა კონვენციის მე-5 მუხლის რამდენიმე დარღვევა; ამ მუხლის შესაბამისი დებულებები ასე იკითხება:

”...”

119. მომჩივანი ამტკიცებს, რომ მისი შვილის დაკავების ფაქტის არაღიარება ნიშნავს იმას, რომ მას თავისუფლება აღეკვეთა თვითნებურად, მე-5 მუხლის პირველი პუნქტის დარღვევით. ის ამტკიცებს, რომ ხელისუფლების მიერ მისი შვილის ადგილსამყოფელის და ბედის დამალვამ მოაქციეს ის კანონის ფარგლებს გარეთ და მას, შესაბამისად, არ ჰქონდა მე-5 მუხლის მე-2, მე-3, მე-4 და მე-5 პუნქტებით გათვალისწინებული დაცვის გარანტიებით სარგებლობის შესაძლებლობა.

120. მთავრობა ამტკიცებს, რომ მომჩივანის მტკიცება მისი შვილის გაუჩინარების თაობაზე არ ეფუძნება მტკიცებულებას და არ დადასტურდა ხელისუფლების ორგანოების მიერ ჩატარებული გამოძიებით. შესაბამისად, მე-5 მუხლის საფუძლზე საქმის განხილვა საჭირო არ იყო.

121. კომისიამ მიიჩნია, რომ იმის გათვალისწინებით, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მე-5 მუხლის დებულებებით გათვალისწინებულ გარანტიებს მე-2 და მე-3 მუხლით გარანტირებული უფლებების პატივისცემის უზრუნველსაყოფად, მომჩივანის შვილის გაუჩინარებამ წამოაყენა მე-5 მუხლთან დაკავშირებული ფუნდამენტური ხასიათის და სერიოზული საკითხები. დაადგინა რა, რომ უზეირ კურტი უშიშროების ძალებმა დააკავეს 1993 წლის 25 ნოემბერს, კომისიამ მიიჩნია, რომ სავარაუდოდ, ხელისუფლების ორგანოები პასუხისმგებელნი იყვნენ მის შემდგომ ბედზე. მათ შეეძლოთ ამ ვარაუდის გაბათილება მხოლოდ მომჩივანის შვილის გაუჩინარების სანდო და დასაბუთებული ახსნა-განმარტების წარდგენით და იმის ჩვენებით, რომ მათ მიიღეს ეფექტური ზომები მისი გაუჩინარების გამოსაძიებლად და მისი ბედის დასადგენად. კომისიამ დაასკვნა, რომ ამ მოთხოვნებიდან არც ერთი არ იქნა დაკმაყოფილებული საქმის გარემოებებში. სწორედ ამ მიზეზით კომისიამ დაადგინა, რომ უზეირ კურტის აღიარების გარეშე დაკავება და შემდგომი გაუჩინარება წარმოადგენდა მე-5 მუხლის გარანტიების უხეშ იგნორებას.

122. სასამართლო თავიდანვე აღნიშნავს მე-5 მუხლით გათვალისწინებული გარანტიების მნიშვნელობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში პირის უფლების უზრუნველსაყოფად, იყოს თავისუფალი ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან თვითნებური დაკავებისგან. სწორედ ამის გამო სასამართლო თავის პრეცედენტულ სამართალში ბევრჯერ გაუსვა ხაზი იმას, რომ თავისუფლების ნებისმიერი აღკვეთა არა მხოლოდ უნდა განხორციელდეს ეროვნული კანონმდებლობის მატერიალური და საპროცესო ნორმების შესაბამისად, არამედ უნდა შეესაბამებოდეს მე-5 მუხლის მიზანსაც დაიცვას პირი თვითნებობისგან (იხ., *inter alia*, 1996 წლის 15 ნოემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე - ჩაპალო გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ. ანგარიში 1996-V, გვ. 1864, პუნქტი 118). უფლებამოსილებით

ბოროტად სარგებლობისგან პირის დაცვის დიდ მნიშვნელობას ადასტურებს ის, რომ მე-5 მუხლის პირველი პუნქტი ზღუდავს გარემოებებს, რომელთა არსებობის დროსაც პირს შეიძლება კანონიერად აღეკვეთოს თავისუფლება. აღსანიშნავია, ასევე, რომ იმის გათვალისწინებით, რომ ისინი პირადი თავისუფლების ყველაზე ფუნდამენტური გარანტიიდან გამონაკლისს წარმოადგენს, ისინი ვიწროდ უნდა იყოს განმარტებული (იხ., *mutatis mutandis*, 1995 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილება საქმეში - ქვინი საფრანგეთის წინააღმდეგ სერია A №311, გვ. 17, პუნქტი 42).

123. ასევე ყურადსალებია, რომ კონვენციის ავტორებმა განამტკიცეს პირის დაცვა თავისუფლების თვითნებური აღკვეთისაგან მატერიალურ უფლებათა გარანტირებით, რომლებიც გამიზნულია თვითნებურობის საფრთხის შემცირებისათვის, თავისუფლების აღკვეთის აქტის მოქცევით დამოუკიდებელი სასამართლო კონტროლის ქვეშ და ამ აქტისთვის ხელისუფლების ორგანოთა პასუხისმგებლობის უზრუნველყოფით. მე-5 მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების მოთხოვნებს, რომლებიც პროცედურის სიჩქარეს და სასამართლო კონტროლს მოიცავს, ამ კონტექსტში განსაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნია. სასამართლოს დაუყოვნებლივმა ჩარევაშ საქმეში შეიძლება დააღინოს და აღკვეთის სიცოცხლისათვის საფრთხის შემქმნელი ზომების ან არასათანადო მოპყრობის შემთხვევები, რომლებიც არღვევს კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ ფუნდამენტურ გარანტიებს (იხ., *mutatis mutandis*, ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილება აქსიოს საქმეში, გვ. 2282, პუნქტი 76). აქ სასწორზე დევს როგორც პირის ფიზიკური თავისუფლება, ისე მისი პირადი უსაფრთხოების დაცვა ისეთ გარემოებებში, რომლებშიც, შესაბამისი გარანტიების არსებობის გარეშე, შეიძლება შედეგად კანონის უზენაესობის ხელყოფა და დაკავებულთა ყოველგვარი სამართლებრივი დაცვის გარეშე დატოვეს.

124. სასამართლო ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ დაკავება და დაპატიმრება ამის აღიარების გარეშე წარმოადგენს ამ გარანტიების სრულ უარყოფას და მე-5 მუხლის ყველაზე უხეშ დარღვევას. პირზე კონტროლის დამყარების შემდეგ ხელისუფლების ორგანოები პასუხისმგებელნი არიან მის ბედსა და ადგილსამყოფელზე. ამ მიზეზის გამო შეიძლება მივიჩნიოთ, რომ მე-5 მუხლი ხელისუფლების ორგანოებისგან მოითხოვს ეფექტური ზომების მიღებას გაუჩინარების საფრთხის აღსაკვეთად და სწრაფი და ეფექტური გამოძიების ჩატარებას, როდესაც ვინმე ამტკიცებს, რომ პირი დააკავეს და მას შეძლებ ის არავის უნახავს.

125. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მან გაიზიარა კომისიის დასკვნა, რომ უზეირ კურტი დააკავეს ჯარისკაცებმა და სოფლის გვარდიელებმა 1993 წლის 25 ნოემბრის დილით. მისი დაკავება არ აღურიცხავთ და ოფიციალურად არავინ იცის მისი შემდგომი ადგილსამყოფლის ან ბედის შესახებ. თავად ეს ფაქტი ყველაზე სერიოზულ დარღვევად უნდა მივიჩნიოთ, ვინაიდან ის თავისუფლების აღკვეთაზე პასუხისმგებელ პირებს აძლევს მათი დანაშაულში მონაწილეობისა და კვალის დამალვის, ასევე დაკავებულის ბედზე პასუხისმგებლობის თავიდან აცილების საშუალებას. სასამართლოს აზრით, აღრიცხვის არარსებობა ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა დაკავების თარიღი, დრო და ადგილი, დაკავებულის სახელი, დაკავების მიზეზები და მისი განმახორციელებელი პირის სახელი, კონვენციის მე-5 მუხლის უშუალო მიზანთან შეუსაბამოდ უნდა ჩაითვალოს.

126. მეტიც, სასამართლო მიჩნევს, რომ მომჩივანის მიერ მისი შვილის სოფელში დაკავების თაობაზე დაუინებული მტკიცების გათვალისწინებით, პროკურორს მეტი ყურადღება უნდა მიექცია მომჩივანის განცხადების უფრო საფუძვლიანად გამოძიების საჭიროებისთვის. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის თანახმად, მას გააჩნდა ამის უფლებამოსილება (იხ. ზემოთ. პუნქტი 58). ამასთან, მან არ მოსთხოვა მომჩივანს აეხსნა, თუ რატომ იყო ის ასე დარწმუნებული იმაში, რომ მისი შვილი დაკავებული იყო. მას არც წერილობითი განცხადების წარდგენა მოსთხოვეს და არც ზეპირი ჩვენების მიცემა. არადა, ეს საშუალებას მისცემდა პროკურორს დაეპირისპირებინა სოფელში ჩატარებულ ოპერაციაში მონაწილე სამხედრო მოსამსახურეთა ჩვენებები მომჩივანის, როგორც თვითმხილველის, ჩვენებასთან. თუმცა ამგვარი გამოძიება არასოდეს ჩატარებულა და სოფელში ოპერაციის განხორციელებისას მყოფ ჯარისკაცებს ან სოფლის გვარდიის წევრებს ჩვენებები არ ჩამოერთვათ. პროკურორს არ სურდა უკეთ გამოეგვლია უადარმერის მტკიცება, რომ დაკავების

ჩანაწერებში არაფერი იყო ნათქვამი უზეირ კურტის სოფელში დაკავებაზე და არც მის პატიმრობაზე. მან ყოველგვარი ეჭვის გარეშე გაიზიარა შეხედულება, რომ უზეირ კურტი საგარაუდოდ გაიტაცა PKK-მ სამხედრო ოპერაციის დროს. ამან განსაზღვრა მისი შემდგომი დამოკიდებულება გამოძიების მიმართ, რაც საფუძვლად დაედო გადაწყვეტილებას იურისდიქციის არქონის თაობაზე.

127. სასამართლო, კომისიის მსგავსად მიიჩნევს, რომ ვარაუდი PKK-ს მონაწილეობის თაობაზე მომჩივანის შვილის გაუჩინარებაში მოკლებულია რაიმე მყარ და დამაჯერებელ საფუძველს. ეს ვარაუდი ზედმეტად სწრაფად იქნა წარდგენილი ჟანდარმერიის მიერ რაიმე თანმხლები მტკიცებულების გარეშე; ასევე არ შეიძლება მივიჩნიოთ, რომ 1994 წლის 28 თებერვალს უანდარმებისთვის სოფლის სამი მაცხოვრებლის მიცემულმა ჩვენებამ დადასტურა ის, რაც, სინამდვილეში, იყო უბრალო ვარაუდი უზეირ კურტის ბედის შესახებ. სოფლის მაცხოვრებლებისადმი დასმული შეკითხვები იმგვარად იყო ფორმულირებული, რომ მათზე გაცემულ პასუხებს PKK-ს მიერ გატაცების ვარაუდისთვის სანდოობა შეემატებინათ (იხ. ზემოთ. პუნქტი 18). ამას გარდა, როგორც უკვე აღინიშნა (იხ. ზემოთ. პუნქტი 97), მთავრობის მტკიცება, რომ მომჩივანის შვილმა დატოვა სოფელი იმ მიზნით, რომ PKK-ს წევრი გამხდარიყო, ასევე მოკლებულია რაიმე მყარ მტკიცებულებით საფუძველს.

128. ამ მოსაზრებების გათვალისწინებით, სასამართლო ასკვნის, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა სარწმუნოდ და დასაბუთებულად ვერ ახსნეს მომჩივანის შვილის ადგილსამყოფელი და ბედი მისი სოფელში დაკავების შემდეგ და არც გამოუძიებიათ მომჩივანის მტკიცება, რომ მისი შვილი დაკავებული იყო და რომ ის შიშობდა მის ბედზე. სახელმწიფომ, რომელიც პასუხისმგებელი იყო მომჩივანის შვილის ბედზე, ვერ შეასრულა ეს ვალდებულება, ასე რომ უნდა მივიჩნიოთ, რომ ის დაკავებული იყო დაკავების ფაქტის აღიარების გარეშე მე-5 მუხლით გათვალისწინებული გარანტიების სრული არასებობის პირობებში.

129. აქედან გამომდინარე, სასამართლო, კომისიის მსგავსად ადგენს, რომ ადგილი ჰქონდა მე-5 მუხლით გარანტირებული პირის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლების განსაკუთრებით უხეშ დარღვევას, რაც უზეირ კურტის ბედზე სერიოზული შეშფოთების საფუძველს ქმნის.

აღნიშნული მიზეზების საფუძველზე სასამართლო:

1. უარყოფს, ერთსულოვნად, მთავრობის წინასწარ პროტესტს, რომელიც ეხება მომჩივანის საჩივრის კანონიერებას;
2. უარყოფს, ერთსულოვნად, მთავრობის წინასწარ პროტესტს იმის თაობაზე, რომ არ ამოწურულა შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით გათვალისწინებული საშუალებები;
3. ადგენს, ერთსულოვნად, რომ არ არის საჭირო მომჩივანის მიერ მე-2 მუხლის საფუძველზე წარდგენილი საჩივრის განხილვა;
4. ადგენს, ერთსულოვნად, რომ არ არის საჭირო მომჩივანის მიერ მე-3 მუხლის საფუძველზე წარდგენილი საჩივრის განხილვა;
5. ადგენს, ექვსი ხმით სამის წინააღმდეგ, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 მუხლის დარღვევას;
6. ადგენს, ექვსი ხმით სამის წინააღმდეგ, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას თავად მომჩივანის მიმართ;
7. ადგენს, შვიდი ხმით ორის წინააღმდეგ, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-13 მუხლის დარღვევას;
8. ადგენს, ერთსულოვნად, რომ ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას მე-2, მე-3 და მე-5 მუხლებთან კავშირში;
9. ადგენს, ერთსულოვნად, რომ ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-18 მუხლის დარღვევას;
10. ადგენს, ექვსი ხმით სამის წინააღმდეგ, რომ მოასუხე სახელმწიფომ არ შეასრულა თავისი ვალდებულებები 25-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად;